

Ur en Idag-artikel av Torgny Segerstedt den 6 oktober 1934.

FRIHETEN att tänka och att uttala sina tankar står över allt annat. Det är det mänskligas livsluft. Utan denna frihetens atmosfär vissnar det andliga livet bort. Allt kunna människorna undvara, blott icke detta. Där det antastas, där gäller det det som gör oss till människor, där gäller det vad som gör oss till moraliska väsen, där gäller det livet. När våldet vill befästa sin makt och påla i den flytlera, över vilken dess byggnad skall uppföras, söker det alltid att knäcka den fria tanken. Det lägger munkavle på pressen, det begraver i fängelsehålor det fria ordet, försöker att med dressyr taga nerven ur de ungas tankeförmåga. Det förgriper sig på människoanden själv.

Med denna våldets makt kan ingen fred slutas. Här gäller det, som sagt, livet. Allt kan fördragas utom detta ena: frihetens förkvävande. Friheten, tankens och ordets, är livsnerven i mänsklig tillvaro. När den antastas, måste allt gnabb och alla tråtor om andra ting tystna. De som begripa vad striden gäller, ha att stå rygg mot rygg. Först när det stora, ena, nödvändiga ånyo är tryggt kunna tvisterna om världsliga ting ånyo få taga vid.

Vi människor leva, röra oss och hava vår varelse icke bland döda ting, som många föreställa sig, utan bland levande. Våra tankar, känslor, minnen och förhoppningar besjåla tingen omkring oss. Den som icke själv är ett själlöst träbeläte märker hur hans omgivning är inställd till honom. Han känner vänlighet utströmma från de träd och buskar och blommor, från de stolar och bord som han älskar. Tillvaron har fler än tre dimensioner.

Det är denna från mänskligt liv oskiljaktiga känsla som bildar jordmån för allt vad religiositet heter. Religiositeten river ner muren som sinnena rest till vad vi kalla yttervärlden. Den registrerar vad som rör sig i andens allt genomträngande och uppfyllande eterhav. Den öppnar utsikt åt rymder dem ingen tanke kan nå, åt aningens fjärran rike. Religiositeten hindrar människors hjärtan att torka samman, deras vilja att giva tappt. Den är dröm och eld. Den är livets egen utstrålning, därför kan den aldrig dö. Den är det mildaste och ömsintaste, det oböjligaste och trotsigaste som finns i himmel och på jord. Det är den som stilla och omärkligt bygger framtidens värld. Konturlös och svävande övervinner denna livsstämning tillvarons tryck och hindrar "att hopplöshet faller över mänsklighetens nöd".